

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Čtenářská lekce: kniha A od P. Čecha aneb hledání posloupnosti příběhu

Anotace: Kniha A nabízí čtenáři pohled na běžný život v režimu nekonkretizované diktatury. Je vystavěna na symbolech (A symbolizuje jednu jedinou pravdu) a ukazuje, že v těchto režimech není důležitý jedinec jako osobitá lidská bytost, ale člověk je degradován pouze na jakési číslo. Příběh celé knihy je prezentován pouze prostřednictvím ilustrací. Obrázky jsou tak výmluvné, že není třeba žádného textového doprovodu. Stačí, abychom ilustrace pečlivě prohlíželi a věnovali pozornost každému detailu. Vzhledem k problematice diktátorských režimů, na které cílí, je vhodné, aby s dětmi prohlížel knihu dospělý, který má více vědomostí, mnohdy i osobních zkušeností z života v komunistickém režimu. Pro umocnění efektu a bezprostředního zprostředkování toho, jak se dají naše zkušenosti využít při práci s textem, je pro práci s touto knihou vhodné aplikovat autentické modelování, tj. aby jeden z manažerů klubu nebyl s knihou ani se čtenářskou lekcí jakkoli předem seznámen.

Cíle: Vyprávět příběh podle obrázků a procvičit mluvené vyjadřování, věnovat pozornost detailům, zamyslet se nad tím, co pro nás znamená svoboda.

Cíle lekce formulované tak, jak bychom je řekli dětem: Naším cílem bude vyprávět/popsat část příběhu podle obrázků. Každý bude popisovat jinou část příběhu a společně se pak pokusíme příběh poskládat dohromady.

Pomůcky: čisté bílé papíry A4, 10 nakopírovaných listů A3 (dvojstránek) z knihy A, kniha A

Seznam dvojlistů (číslování od začátku obrázků, kniha své číslování nemá):

- 1. a 4. str. (vstává, odchází z domu, ...)
- 9. a 10. str. (kouká na ptáky a sní o létání)
- 17. a 18. str. (jdou zatknout rebela, pouští vlaštovku s B)
- 22. a 23. str. (najde vlaštovku a je kontrolován)
- 27. a 28. str. (říká kolegovi o B, on o tom nechce slyšet)
- 37. a 38. str. (chystá kolo a ve spěchu odlétá, honí ho)
- 39. a 40. str. (letí a přistává ve svobodné zemi, potkává dívku)
- 43. a 44. str. (poznává život bez zákazů, přemýšlí o tom)
- 47. a 48. str. (letí na kole s batohem knih, vypouští je nad městem)
- 49. a 50. str. (knihy padají do města)

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Před samotnou prací s knihou A můžete zařadit povídání o ilustracích v knihách - lze pojmout jako úvodní sdílení domácí četby s důrazem na ilustrace v knihách, které právě čteme. Můžete se opřít o následující otázky.

- Máte rádi ilustrace/obrázky v knihách? Proč?
- Má vaše kniha nějaké obrázky? Nalistujte si nějaký. Proč si myslíte, že v knize je? Dozvíte se z něj něco navíc? Co?

Na závěr diskuze o ilustracích se můžete děti zeptat:

- Dá se podle vás vyprávět příběh beze slov?

Samotnou práci s knihou A začněte výzvou, aby si každý vybral naslepo 1 list papíru, které můžete mít rozložené prázdnou zadní stranou na stole.

Zadání: Vyprávějte příběh podle obrázků. Svůj příběh si zapište. Věnujte při tom pozornost detailům.

Při této samostatné práci je vhodné, aby jeden z manažerů děti obcházel a sledoval, zda nemají problém s popisováním obrázků. Může se stát, že některé dítě bude zpočátku zaskočeno a nebude vědět, jak začít. V takovém případě stačí pouze dítě vyzvat, aby vám řeklo, co na obrázku vidí, a pak ho ubezpečit, že vyprávění příběhu lze docílit i postupným popisem obrázků. Nebo se může stát, že někdo bude s popisem rychle hotový, tehdy se mi osvědčilo začít si s dítětem povídat právě o detailech, které na svých obrázcích zaznamenalo, a vést ho k tomu, aby je do vyprávění více zapojilo a zkusilo vymyslet, jaký mohou mít význam. Pokud zkusíte autentické modelování, pak neinformovaný kolega plní úkol společně s dětmi. Pokud budete mít v klubu méně dětí, opakujte aktivitu s výběrem listu a následného popisu. Můžete mít nakopírované listy i víckrát a využít je v případě, že někdo bude popisovat velmi rychle.

Po této aktivitě vyzvěte děti, aby představily ostatním situaci, která se odehrává na jejich dvoustraně. Všichni by měli na popisovaný list vidět.

Pak přistupte k sestavení posloupnosti příběhu. Při sestavování posloupnosti příběhu zasahujte do aktivity co nejméně. Až budete mít správně sestaven příběh, přichází čas na odhalení knihy A.

Můžete si knihu společně celou prohlédnout a přitom si povídat. Opírat se můžete o následující otázky.

- Jaká je hlavní myšlenka příběhu?
- Jakých zákazů jste si všimli?
- Proč je kniha nejdřív černobílá a pak barevná?
- Jak vnímáte to písmeno A? Co se za ním skrývá?
- Co pro vás znamená svoboda?

Na čtenářskou lekci lze navázat dílnou čtení, kterou uskutečníte při další klubové schůzce.

Zadání dílny čtení: Vyberte si jednu situaci, o které jste četli, a nakreslete k ní ilustraci. Pro „nekresliče“: Popište situaci tak, aby se podle ní dala ilustrace nakreslit.

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Reflexe z realizované lekce:

- u sdílení (o ilustracích v knihách či na obálce) se všichni dobře naladili na další aktivitu – sdílení fungovalo jako spouštěč vnímání obrazu a toho, jak k nám může „mluvit“
- přes počáteční obavy všichni velmi barvitě vyprávěli podle obrázků -> při hledání chronologie situací všichni upřeli pozornost na správnou posloupnost a zapojili se do činnosti, nikoli z nutnosti, ale s chutí najít správné „řešení“
- např. S. jako nepříliš vizuální typ zprvu k aktivitě přistupovala skepticky, nakonec se ale velice dobře zapojila
- díky mentoringu kolegyně Hanky děti interpretovaly detaily, přicházely s dobrými nápady, rozvíjely svou fantazii při vysvětlení situací na obrázcích, navíc pak společná spolupráce a komunikace naznačuje, že děti zažily pocit bezpečí, neboť se nemusely otevřít ze svého nitra, ale hovořily spolu nad obrázkem
- při vytváření textu vynikl preferovaný slohový postup všech dětí (někdo raději vyprávěl, někdo popisoval, někdo četl připravený text a někdo z hlavy říkal své myšlenky), A. při svém sdílení připravené vyprávění změnila na základě kontextu, který postupně vyplýval z předchozích sdílení
- podařilo se nám společně „přečíst“ celou knihu „A“
- časově se lekce protáhla, ale všichni vydrželi a aktivita pokračovala dál, na dílnu čtení nedošlo
- díky autentickému modelování vplynuly odpovědi na některé předem připravené otázky přirozeně, z vlastního zájmu najít posloupnost a interpretaci příběhu

Hana Hogenová, knihovnice a klubová manažerka v ZŠ Ruská v Litvínově

Poznámka: Reflexi z realizované lekce formulovala kolegyně Kamila Friedrichová

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.